

ÆRØ MUSEUM

Ærøskøbing 16. januar 2017

Forskningsplan for Ærø Museum 2017-2020

Mål og vision

Forskning spiller én central rolle for museets virke. Som udgangspunkt tager museets indsamling og formidling afsæt i museets forskning. Ærø Museum ønsker derfor at styrke og udbygge sin forskning, så museet er en vigtig og integreret del af det kulturhistoriske forskningsmiljø i Danmark og anerkendt for en forskning på lokalt og nationalt niveau. Samtidig er det afgørende, at museet gennem sin forskning sikre en vidensopbygning hos museets faste inspektører.

Udgangspunktet for forskningen er museets ansvarsområde, dvs. tre af øens fire store fortællinger:

- 1) Ærø's særlige kulturhistorie som en ø mellem kongeriget og hertugdømmet Slesvig.
- 2) Ærøskøbings historie og bygningskultur.
- 3) Befolkningens særlige levevilkår og livsformer på en ø knyttet sammen af landet med færgeforbindelser.

Strategi

For at nå disse mål vil museet i lighed med bl.a. Statens Arkiver afsætte 2/7 af inspektørernes arbejdstid til forskning, så der sker en systematisk vidensopbygning i museet og et løft i kvaliteten. Museet vil så vidt muligt ansætte inspektører med ph.d. grad og/eller uddanne sine egne ph.d.'er i samarbejde med Syddansk Universitet.

Sideløbende med den interne forskning vil museet iværksætte større og mindre eksternt finansierede forskningsprojekter enten alene eller i samarbejde med andre museer, arkiver og forskningsinstitutioner.

For at sikre kvaliteten og formidlingen af museets forskning til relevante forskningsmiljøer i og uden for landet vil museet mindst hvert andet år publicere en forskningsbedømt artikel i et tidsskrift, der er optaget på autoritetslisten. Det er tillige hensigten, at museet få sine forskningstunge bogudgivelser fagfællebedømt eller publiceret på et forlag, der får sine udgivelser fagfællebedømt.

Forsknings samarbejde

Det er afgørende for forskningen, at den ikke foregår i et lukket rum uden døre og vinduer. Museet vil derfor udbygge eksisterende forskningssamarbejder lokalt og nationalt med andre museer, arkiver og universiteter.

Søfarten har gennem århundreder spillet en afgørende rolle for Ærø. En helt central samarbejdspartner er derfor Marstal Museum. Ærø var frem til 1867 en del af hertugdømmet Slesvig, hvis historie og kulturhistorie afviger stærkt fra den kongerigske. Hertug Hans den Yngre og hertugerne er et væsentligt omdrejningspunkt, men mange historiske og kulturhistoriske træk som f.eks. den generelle historie, retshistorie, møntfod, mål- og vægt, kulturelementer som f.eks. den slesvigsk gård m.m. vidner om den tætte forbindelse til resten af hertugdømmet. Museum Sønderjylland er derfor en vigtig samarbejdspartner ikke mindst Sønderborg Slot, som i Sønderjylland varetager hertugdømmernes historie.

Som en naturlig del af sit virke vil museet indgå i faste forskningsfora og mere ad hoc prægede forskningsnetværk, puljer m.m. Dette gælder bl.a. herregårdspuljen, søfartspuljen og Dansk Byhistorisk Komite.

Forskningssamarbejde foregår på flere planer, også på det personlige plan, hvor det er vigtigt for museet, at dets medarbejdere indgår i formelle og mere uformelle netværk. Museet vil derfor deltage i det sønderjyske forskningsforum og tage initiativ til etablering af et uformelt forskningsnetværk mellem de sydfynske museer (nyere tid og arkæologiske).

Forskningsformidling

God forskning er også godt formidlet forskning, men ikke al forskning henvender sig til alle. Det er afgørende for museet, at forskningen ikke kun henvender sig til snævre forskningsmiljøerne i og uden for Danmark, men også formidles til den brede gruppe af kulturhistorisk interesserede i et sprog og en form tilpasset denne gruppe. Forskningen formidles i form af udstillinger, artikler, bøger, foredrag, byvandring og digital formidling.

Årsskrift for Ærø Museum

Museets årsskrift er et vigtigt omdrejningspunkt for formidlingen af museets forskning. Årsskriftet henvender sig til læg og lærd, som interesserer sig for øens historie og kulturhistorie. Det er derfor vigtigt for museet, at artikler og bøger som museets medarbejdere udgiver i fagfællebedømte tidsskrifter eller andre sammenhænge også bliver formidlet i museets årbog eller på anden vis inden for museets rammer, hvor det kan komme ud til en bred målgruppe.

Forskningsprojekter:

1. Ærøskøbings fødsel

Projektbeskrivelse:

Ærøs grundlæggelse henlægges normalt til 1200-tallet med især Pommern som forbillede. Meget tyder dog på, at dateringen og omstændighederne bør revideres. Spørgsmålet er om Pommern overhovedet har tjent som forbillede, når andre kulturelementer som f.eks. den slesvigske gård snarere peger på de kulturelle forbindelser til hertugdømmerne. De seneste års arkæologiske udgravning i bl.a. Haderslev og Ribe, Sønderborg, men også Vitsø Nor ved Søby peger i anledning af, at der forud for bydannelsen har været en periode med mere eller mindre permanente handelspladser, der har haft en anden placering. Senest tyder en undersøgelse af den såkaldte Kragsten fra Vrå, at kirken i Ærøskøbing må være opført

omkring 1150, på et tidspunkt, hvor der ikke findes skriftlige kilder om købstaden.

Undersøgelsen er et forsøg på en genfortolkning af byens tidligste historie.

Tidsramme: 2017-2019.

Forsker: Kim Furdal.

Publicering: Artikel i museets årsskrift.

2. Ærøskøbings maritime udvikling ca. 1770-1914

Projektbeskrivelse:

Da Ærøskøbing ulig andre samtidige købstæder mistede sin magistrat i 1773, fik den reelt status af en flække. Dette skete sideløbende med en jævn befolkningstilvækst og en kraftig udvikling i byens oversøiske forbindelser med en stigning i handelsflåden. Ærøskøbing blev i løbet af få årtier et reelt søfartssamfund, hvis borgere tog ud på fjernere og fjernere destinationer. Denne udvikling måtte nødvendigvis forme de økonomiske og sociale strukturer i byen, der i denne periode fik sit nuværende særpræg med karakteristiske skipperhuse og offentlige bygninger. Undersøgelsen søger at trække de lange maritimhistoriske linjer i dette centrale men noget oversete kapitel i byens historie. Der tages udgangspunkt i den klassiske maritimhistoriske tradition med at undersøge tonnageudvikling, fartsmonstre etc. kombineret med de mere sociale aspekter, hvor der eksemplificeres med byens typiske skipperslægter.

Samarbejdspartnere: Marstal Søfartsmuseum.

Tidsramme: 2017-2019.

Forsker: Mikkel Kühl.

Publicering: Fagfællebedømt bogudgivelse.

3. Ærøskøbings handelsforbindelser i perioden ca. 1750-1850

Projektbeskrivelse:

Undersøgelsen skal danne et billede over de forbindelser en mindre, slesvigsk købstad havde til omverdenen. Hvordan opretholdt man sine handelsforbindelser i en førindustriel tid, hvor personlige kontakter formentlig var af stor betydning? Projektet tager afsæt i en kortlægning af i Ærøskøbings købmandsslægterne og deres bånd til Ærø og andre steder for at undersøge sammenhængen mellem de forretningsmæssige og slægtsmæssige bånd.

Tidsramme: 2019-2020.

Forsker: Mikkel Kühl.

Publicering: En artikel, muligvis suppleret med en særudstilling.

4. En mand og hans verden. Gunnar Hammerich og hans hus

Projektbeskrivelse:

Gunnar Hammerichs hus har siden 1989 været en hjørnesten i museets virke. Alligevel mangler museet en forskningsbaseret udgivelse om den flamboyante mand, der blev æresborger i byen og ikke mindst det univers, som han skabte i Gyden 2. "En mand og hans verden" er en etnologisk undersøgelse, der tager afsæt i huset og genstandene for at forstå Hammerichs verden og hvad som drev Hammerichs samlermani.

Tidsramme: 2017-2018.

Forsker: Mette Eriksen Havsteen-Mikkelsen.

Publicering: En bogudgivelse/museumskatalog.

5. Øboliv i det 21. årh.

Projektbeskrivelse:

Hvordan former livet sig på Ærø i starten af det 21. århundrede eller rettere de mange liv? Ærø er under forandring i disse år. Hæderkronede erhverv spiller ikke længere den samme rolle som for blot 20 år siden. Til gengæld er andre former for erhverv skudt op som f.eks. bryggeriet i Rise og bryllupsindustrien i Ærøskøbing. Samtidig er Ærø blevet hjem for mange i den tredje alder, som sætter pris på øens natur, kulturliv og værdier.

Øboliv er et etnologisk/antropologisk projekt, som sætter fokus på de levede liv på Ærø i starten af det 21. århundrede. Projektet er en klassisk indsamling af erindringer kombineret med deltagerobservation og indsamling af genstande til en ny permanent udstilling i Brogade.

Tidsramme: 2017-2018.

Forsker: nyansat etnolog/antropolog.

Publicering: Bogudgivelse og i fast udstilling.

6. Kærlige blikke på Ærø

Projektbeskrivelse:

Interessen for lokalhistorie og hjemstavnen er eksploderet siden slutningen af 1800-tallet. Endnu i midten af 1800-tallet var det kun de færreste som f.eks. J.R. Hübertz, der i 1834 kunne finde på at skrive om det sted, som de var en del af. I dag bruges udtrykket "hjemstavn" stadig hyppigere og lokalt markeres kærligheden til hjemstavnen på forskellig vis som f.eks. egnsretter, dialekten, lokalflag, lokalhistoriske arkiver etc. Dette gælder ikke mindre på Ærø, som tidligt har været præget af en stærk lokal identitet.

"Kærlige blikke på Ærø" er en undersøgelse af de mange forskellige markører for det særligt ærøske, som er dukke op siden slutningen af 1800-tallet og den betydning de kærlige blikke har fået for turistbranchen i takt med dens stigende økonomiske betydning.

Tidsramme: 2017-2019.

Forsker: Kim Furdal.

Publicering: Fagfællebedømt artikel.

7. Kortlægning og gennemgang af de industrielle anlæg på Ærø og deres betydning

Industrien kom også til Ærø. Grundet øens skala og dens begrænsede befolkningsopland antog den andre former end den velkendte fra de større byer. Ærø var dog med på de nye teknologier, og man fik i løbet af få årtier anlagt sygehus, gasværker, havneanlæg, stålskibsværfter, vandværker, elektricitetsværker m.m. Skalaen var en anden men en oversigt over øens industrielle tiltag vil være et interessant studie i, hvorledes ærøboerne fik tilpasset de nyeste teknologier til netop deres behov. Ærø's industrielle bygningsmasse har ikke før været genstand for en kortlægning, hvilket vil være et første skridt til en forståelse af denne vigtige periode i øens historie.

Tidsramme: 2020.

Forsker: Mikkel Kühl.

Samarbejdspartnere: Danmarks Tekniske Museum.

Publicering: Registrant elektronisk eller i bogform.

8. Bygningsregistrant for Ærø Kommune

Hertugdømmerne var ubetinget den mest velstående del af den danske helstat. Det mærker man også på Ærø's bygningskultur, der er præget af sit tilknytningsforhold til hertugdømmet Slesvig fra 1200-tallet og frem til 1867. Ærøskøbing er juvelen inden for Ærø's bygningskultur, men rundt omkring på øen finder man små perler. Men man skal vide, hvor de ligger og kende bygningernes arkitektoniske og kulturelle kvaliteter.

Der foreligger en bygningsregistrant over huse i Ærøskøbing fra 1975, der er blevet suppleret med en besigtigelse, foretaget af Ærøskøbing kommune i 2004. Ærø mangler en bygningsregistrering af bevaringsværdige bygninger i Marstal og Søby samt landområderne. En samlet bygningsregistrant for Ærø vil ikke alene give et værdifuldt overblik i den daglige administration. Den vil også skabe en større folkelig forståelse for bevaring af Ærøs bygningskultur og udgøre et værdifuldt grundlag for en kvalificeret formidling af øens bygningskultur over for de mange turister, som hvert år besøger øen. Publiceringen kan indholdsmæssigt tage afsæt i bygningsregistranten "Værd at bevare. Gårde og huse i Løjt Sogn" udgivet 2015.

Tidsramme: 2019-2022.

Forsker: En arkitekt og en etnolog/historiker.

Publicering: Bogudgivelse.

9. Ærøs historie

Projektbeskrivelse:

Ærø har ingen samlet forskningsbaseret historie, der beskriver øens historie fra Arrilds tid og frem til i dag. Baggrunden for den lidt usædvanlige situation er Ærøs særlige historie, domineret af to bysamfund som forskningen derfor har koncentreret sig om. Der er derfor behov for en samlet fremstilling af øens historie, der henvender sig til alle med interesse for øens historie. Bogen vil blive et afsæt for det daglige formidlingsarbejde og pege fremad mod fremtidige forskningsområder.

Samarbejdspartnere: Marstal Museum.

Forskere: Der nedsættes en redaktion, der sammensætter et forskerpanel til at skrive bogen.

Tidsramme: 2019-2025.

Publicering: Bogudgivelse.